

E.M. FORSTER • **Maurice**

İletişim Yayınları, Dünya Edebiyatı, 1994-2000 (2 baskı)

© 1994 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)

Maurice

© 1971 The Provost and Scholars of King's College, Cambridge

Bu kitabın yayın hakları ONK telif hakları ajansı aracılığıyla
The Society of Authors Ltd'den alınmıştır.

© Önsöz: 2008, Howard J. Booth, "Maurice", *The Combridge Companion to E.M. Forster*, ed. David Bradshaw, Cambridge University Press.

© Sonsöz: 1982, Ira Bruce Nadel, "Moments in the Greenwood: Maurice in Context", *E.M. Forster: Centenary Evaluations*, ed. Judith Scherer Herz ve Robert K. Martin, The Macmillan Press, London.
Sonsözün hakları SCSC'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 308 • İletişim Klasikleri 122

ISBN-13: 978-975-05-2477-6

© 2018 İletişim Yayıncılık A. Ş. (2. Basım)

1. BASKI 2018, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Emrah Serdan, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Henry Scott Tuke, "Eleştirmenler", 1922

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Büşra Bakan

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelicink Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

E.M. FORSTER
Maurice

Maurice

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN *Sadri Ülkü*

HOWARD J. BOOTH'UN ÖNSÖZÜ,
YAZARIN KİTABA DAİR NOTU
VE IRA BRUCE NADEL'İN SONSÖZÜYLE

EDWARD MORGAN FORSTER Ailesinin Londra'da Dorset Meydanı'ndaki evinde 1879'un ilk sabahı dünyaya geldi. Edwar Morgan Llewellyn Forster adlı bir mimar ile Alice Clara "Lily" Whichelo'nun tek çocuğuydu. Babasını erken yaşta kaybeden Forster, Tonbridge Okulu'nda öğrenim gördükten sonra King's College, Cambridge'e kabul edildi ve burada önce klasik filoloji, daha sonra tarih eğitimi gördü. Kolejiyle hayat boyu bağı koparmayan Forster, olgunluk döneminde fahri öğretim üyeliği alacak ve dersler verecekti. Okul günlerinde Leonard Woolf, Lytton Strachey ve John Maynard Keynes gibi Bloomsbury Grubu üyeleriyle arkadaşlık kurdu; yazarlık kariyeri boyunca da bu grubun uzak çevresinde yer almayı sürdürdü. Altı romanından dördü Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden önce yayımlanmıştır: *Meleklerin Uğramadığı Yer* (1905), *The Longest Journey* (En Uzun Yolculuk, 1907), *Manzaralı Bir Oda* (1908) ve *Howards End* (1910). Savaş yıllarında İskenderiye'de Kızıl Haç yararına görev yapan Forster, savaş sonrasında daha önce de ziyaret ettiği Hindistan'a giderek Dewas Mihiracesi'nin yanında özel kalemlik yaptı. On yıl arayla yaptığı iki Hindistan seyahati sonrasında *Hindistan'a Bir Geçit* romanını bitirmiş ve 1924 yılında yayımlanmıştır. Edebiyat çevrelerinin ve halkın övgülerle karşıladığı roman aynı zamanda Femina-Vie Heureuse ve James Tait Black Memorial Ödülü'nü de kazanmıştır. Bu başarılarına rağmen Forster'in yazarlık ve üretkenlik konusunda ciddi şüpheleri devam etmiş ve hayat boyu yakasını bırakmamıştır. Kişisel hayatını gizli tutan ve günlüğüne "Böyle davranmaya devam edersem iyiden iyiyeye tuhaflaşacak ve sevimsizleşeceğim" diye yazan Forster'in savaştan önce kaleme aldığı homoseksüel öğeler taşıyan romanı *Maurice* de yazarın ölümünden sonrasına değin yayımlanmamıştır. Buna rağmen Forster üretken bir edebiyat eleştirmeniydi; çeşitli süreli yayınlara incelemeler ve denemeler yazmış, Cambridge'de edebiyat üzerine verdiği bir dizi dersi *Roman Sanatı* (1927) adıyla kitaplaştırmıştır. Aldığı fahri doktoradan sonra hayatının geri kalanını Cambridge'de geçirdi. Forster'in diğer eserleri arasında *Cennet Dolmuşu* (1911) ve *The Eternal Moment* (Ebedi An, 1928) adlı iki öykü derlemesi, iki deneme kitabı, iki biyografi, İskenderiye üzerine yazdığı iki kitap bulunur. 1949 yılında kendisine layık görülen şövalyelik unvanını reddetse de, 1969 yılında liyakat nişanını aldı. 1970 yılında 91 yaşında hayatını kaybetti. Külleri bir gül bahçesine döküldü. Eserlerinde Victoria devrinin sınıfcı ve ahlakçı tutumunu ve sömürgeciliği eleştiren Forster, özel hayatında olduğu gibi edebiyatında da çelişkileri ve belirsizlikleri benimsemiştir.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER.....	7
KRONOLOJİ	13
ÖNSÖZ	
<i>MAURICE</i> / HOWARD J. BOOTH	21

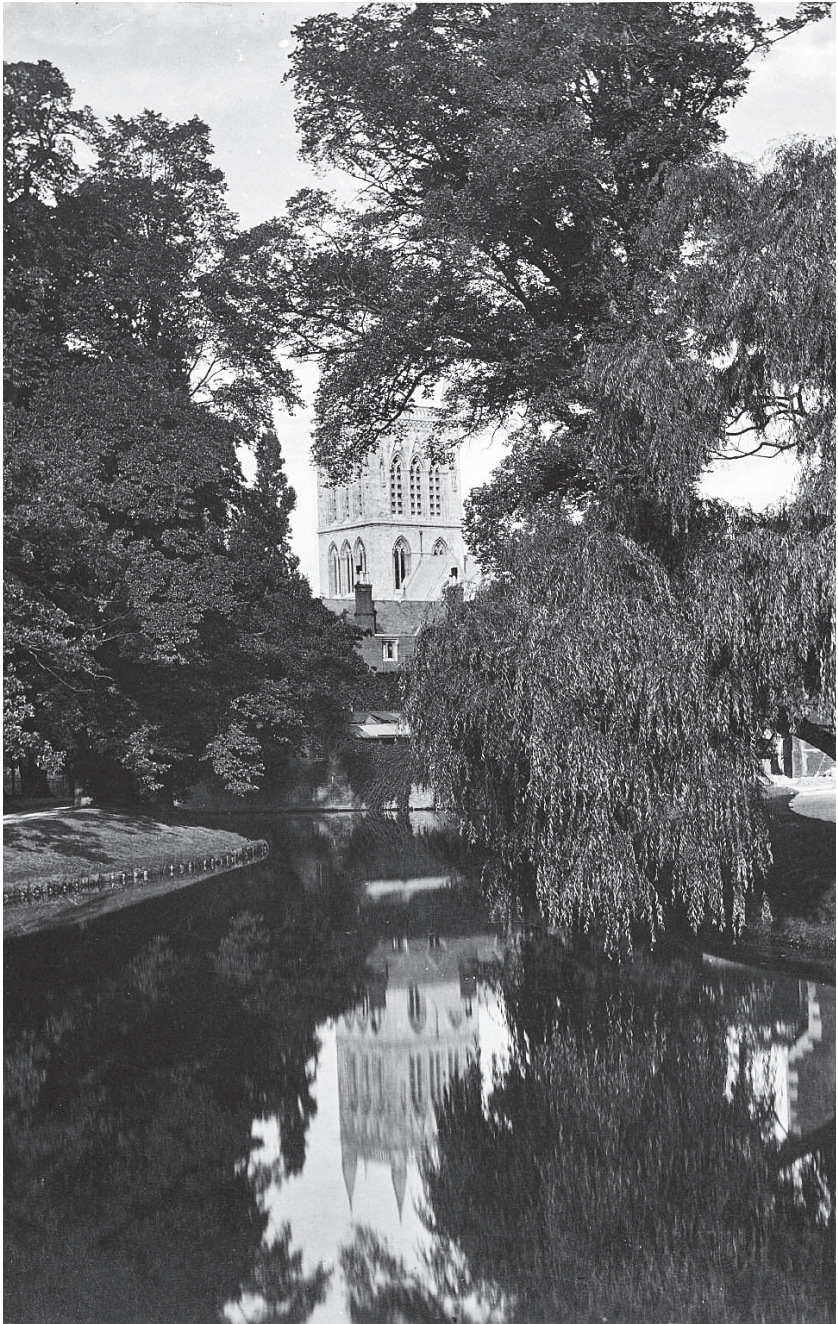
Maurice

<i>Birinci Bölüm</i>	43
<i>İkinci Bölüm</i>	101
<i>Üçüncü Bölüm</i>	161
<i>Dördüncü Bölüm</i>	221
<i>MAURICE'E BİTİŞ NOTU</i> / E.M. FORSTER	275
SONSÖZ	
ORMANDAKİ ANLAR: <i>MAURICE</i> , BAĞLAM ÇERÇEVESİNDE / IRA BRUCE NADEL.....	283

19. yüzyılın ikinci yarısından Cambridge manzaraları:

- King's College binası (sol üstte).
- Cambridge niversitesi'indeki Wren Kütüphanesi (sol altta).
- Cam Nehri (sağda).

Birinci Bölüm

1

Her yarıyıl bir kez bütün okul yürüyüşe çıkardı – başka bir deyişle, tüm öğrencilerin yanı sıra üç öğretmen de yürüyüşte hazır bulunurdu. Herkesin dört gözle beklediği, eski kırgınlıkları unuttuğu ve özgürce davrandığı bu gezi, genel olarak güzel geçerdi. Rahatlık ve gevşeklik disipline zarar vermesin diye tam tatil öncesi yapılan bu yürüyüş, okul müdürünün karısı Mrs. Abrahams'ın bazı hanım arkadaşlarıyla birlikte, yürüyüş grubunu çay bahçesinde karşılayıp iyi bir ev sahibeliği ve anne yakınlığı göstermesiyle, sanki okulda değil de, evde yapılan bir etkinlik havasına bürünürdü.

Mr. Abrahams, eski kuşak lise hocalarındandı. Derslere ve spora önem vermez, ancak çocukların iyi beslenmelerine ve terbiyeli yetişmelerine özen gösterirdi. Gerisini anne ve babalara bırakmıştı ve onların kendisinden neler beklediğine pek kafa yormazdı. Karşılıklı iltifatlar arasında öğrenciler, sağlıklı ama akranlarından geri kalmış olarak, dünyanın savunmasız bedenlerine indireceği ilk darbeleri karşıla-

mak üzere bu hazırlık okulundan ayrılırlardı. Eğitimdeki bu lakaytlık için söylenecek çok şey varsa da, Mr. Abrahams'ın öğrencilerinin uzun vadede başarısız oldukları söylenemezdi ve bazıları baba olunca, kendi çocuklarını da onun okuluna gönderirlerdi. Abrahams'ın yardımcılarında genç olanı, Mr. Read, müdürle aynı kafada ancak ondan daha aptaldı. Kıdemli yardımcı Mr. Ducie ise, uyarıcı görevini yapan ve kurumun üstüne ölü toprağı serpilmesini önleyen kişiydi. Sevildiği söylenemezdi ancak gerekli olduğuna inanılırdı. Mr. Ducie yetenekli, kuralcı ancak dünyayla ilişkisini kesmemiş ve sorunlara her iki taraftan bakabilme özelliğine sahip biriydi. Ebeveynlere ve kalın kafalı öğrencilere göre değildi, ancak ilk sınıflar için iyiydi ve burs kazanmasını sağladığı öğrencileri olurdu. Üstelik iyi bir örgütçüydü. Dizginleri elden bırakmamasına ve Mr. Read'i tercih etmesine rağmen, Mr. Abrahams, Mr. Ducie'ye tam bağımsızlık tanımıştı, sonunda da onu işine ortak etti.

Mr. Ducie'nin akli daima bir şeylerle meşgul olurdu. Bu kez de, bir özel okula devam etmek üzere kendilerinden ayrılacak olan Hall adındaki öğrenciye takmıştı. Yürüyüş sırasında Hall ile “etraflica konuşmak” istiyordu. Meslektaşları, kendilerine daha çok iş düşeceğini bildiklerinden buna itiraz etmişler ve Müdür de, zaten kendisinin Hall ile konuştuğunu ve çocuğun son okul yürüyüşünde arkadaşları ile birlikte olmak isteyeceğini belirtmişti. Müdürün dediklerinde gerçek payı vardı, ama Ducie de doğru bildiğinden asla şaşmazdı. Gülümsemiş ve susmuştu. Mr. Read, bu “etraflica konuşmak” istenen konunun ne olduğunu biliyordu, zira tanışmalarının ilk günlerinde mesleki açıdan belli bir konuya değinmişlerdi. Mr. Read, o zaman da onaylamamıştı. “Nazik konu,” demişti. Müdür ise konuyu ne biliyor ne de bilmek istiyordu. Öğrencilerin on dört yaşında okuldan ayrıldıklarında, artık erkekliğe adım atmış oldukları-

nı aklına getirmezdi. Onları, Yeni Gine pigmeleri gibi, küçük ama dört başı mamur bir ırk gibi görürdü; “benim evlatlarım.” Kaldı ki, onları anlamak, pigmeleri anlamaktan daha kolaydı, hiç evlenmedikleri ve nadiren öldükleri için. Bakir ve ölümsüz, sayıları yirmi beşle kırk arası değişen kabileler halinde önünden geçerlerdi. “Eğitimde kitapların bir yararını göremiyorum. Eğitim daha hayal bile edilmezken çocuklar vardı,” derdi. Evrime sınırlı inanan biri olarak, Dr. Ducie gülümserdi.

Gelelim öğrencilere.

“Efendim, elinizi tutabilir miyim? ... Efendim, ama bana söz vermişsiniz... Mr. Abrahams’ın her iki eli ve Mr. Read’in bütün elleri dolu... Efendim, duydunuz mu? Mr. Read’in üç eli var zannediyor... Hayır, öyle demedim, ‘parmağı’ dedim. Kem gözlü! Kem gözlü!”

“Eğer tamamsanız!...”

“Evet efendim!”

“Hall ile yalnız yürüyeceğim.”

Etrafı hayal kırıklığı nidaları sardı. Diğer öğretmenler yapabilecekleri fazla bir şey olmadığını anlayınca, çocukları onlardan ayırarak, kayalık boyunca meraya doğru yönlendirdiler. Hall, muzaffer bir şekilde Ducie’nin yanına koştu ve birden el ele tutuşmak için kendini fazla büyümüş buldu. Fazla dikkat çekmeyen, tombul, güzelce bir çocuktü. Bu açıdan babasını andırıyordu.

Babası, yirmi beş yıl önce bu hazırlık okulundan geçerek bir özel okula uçup gitmiş, evlenmiş, biri erkek, ikisi kız üç evlat sahibi olmuş ve bir müddet önce zatürreden ölmüştü. Uyuşuk ama iyi bir vatandaştı. Ducie, yürüyüş öncesi Hall hakkında bilgi toplamış bulunuyordu.

“E, Hall, rozet bekliyor musun bakalım?”

“Bilmem ki efendim – Mr. Abrahams üzerinde “O Kutsal Tarlalar” olandan bir tane verdi. Mrs. Abrahams da kol

düğümeleri verdi. Arkadaşlar da iki dolarlık Guatamela takımı verdiler. Bakın, efendim! Üzerinde sütuna tünemiş papağan olanlardan.”

“Harikulade, harikulade! Mr. Abrahams neler söyledi bakaayım? Umarım sana, seni pis günahkâr demiştir.”

Oğlan güldü. Mr. Ducie'yi anlamamıştı, ama komik olmaya niyet ettiği belliydi. Okuldaki son günü olduğu için rahattı ve yanlış yapsa bile başının belaya girmeyeceğini biliyordu. Kaldı ki, Mr. Abrahams onun başarılı olduğunu açıkça söylemişti. “Onunla iftihar ediyoruz. Sunnington'da yüz akımız olacaktır.”

Abrahams'ın annesine yazdığı mektup böyle başlıyordu, görmüştü. Diğer çocuklar da onu hediye yağmuruna tutmuşlar ve cesaretini övmüşlerdi. Büyük hata tabii – cesur değildi ki: karanlıktan korkardı. Ama bunu kimse bilmiyordu.

“E, söyle bakalım, Mr. Abrahams neler söyledi?” diye yineledi Mr. Ducie, kumsala ulaştıklarında. Bunun arkasından uzun bir konuşma gelecekti, belliydi, ve Hall, arkadaşlarıyla birlikte kayalıklarda olmayı diledi, ama biliyordu ki, bir oğlanla bir erkek yan yana geldiğinde dilekler boşunaydı.

“Mr. Abrahams bana, babamın yolunda yürümemi söyledi, efendim.”

“Daha başka?”

“Annemin görmekten utanacağı hareketlerden kaçınmamı öğütledi. O zaman kimse yanlışlığa düşmezmiş ve gideceğim özel okul buradan oldukça farklı imiş.”

“Nasıl farklıymış? Mr. Abrahams bunu açıkladı mı?”

“Her tür güçlük varmış – bir anlamda dünyanın kendisi gibi.”

“Sana dünyanın nasıl bir yer olduğunu söyledi mi?”

“Hayır.”

“Peki, sen sordun mu?”

“Hayır, efendim.”

“İyi etmemişsin Hall. Meseleler açıklığa kavuşturulmalı. Mr. Abrahams ve ben, sizin sorularınızı cevaplandırmak için buradayız. Sence, dünya –yetişkin insanların dünyası– neye benziyor?”

“Bilemem. Ben daha çocuğum,” dedi Hall, içtenlikle. “Çok mu hainler, efendim?”

Bu, Mr. Ducie’yi çok eğlendirdi ve Hall’a ne tür hainlik örnekleriyle karşılaştığını sordu. Hall da, yetişkinlerin çocuklara kaba davranmadıklarını belirtti, ama sürekli birbirlerini aldatmıyorlar mıydı? Öğrenci havasını yitirip çocuk gibi konuşmaya başladı, giderek hayalperest ve eğlendirici oluyordu. Mr. Ducie, onu dinlemek üzere kumlara uzandı, piposunu yaktı ve gözlerini gökyüzüne dikti. Oturdukları içmeler çok geride kalmıştı, yürüyüşe katılanlar ise oldukça öndeydiler. Rüzgârsız ve kurşuni bir gündü, bulutlarla güneş birbirinden ayırt edilemiyordu.

“Annenle oturuyorsun, değil mi?” diye araya girdi Mr. Ducie, çocuğun güveninin yerine geldiğini görünce.

“Evet, efendim.”

“Ağabeyin var mı?”

“Hayır efendim – sadece kız kardeşlerim Ada ve Kitty.”

“Amca veya dayı?”

“Hayır.”

“O zaman fazla erkek tanıyorsun?”

“Annemin bir araba sürücüsü ve George adında bir bahçivanımız var ama sanırım siz beyefendileri kastediyorsunuz. Annemin eve bakmaları için tuttuğu üç hizmetçi kadın var ama öylesine tembeller ki, Ada’nın çoraplarını bile yamamıyorlar. Ada, kız kardeşlerimden büyüğü.”

“Kaç yaşındasın?”

“On dört ve üç çeyrek.”

“Seni küçük cahil dilenci seni.” Gülüştüler. Kısa bir duraklamadan sonra Ducie devam etti. “Senin yaşındayken ba-

bam, sonradan yararını göreceğim ve bana büyük ölçüde yardımcı olan bir şey söylemişti.” Bu, düpedüz yalandı, babası ona hiçbir zaman hiçbir şey söylememişti. Ancak, anlatacaklarına bir girizgâh yapması gerekiyordu.

“Öyle mi, efendim?”

“Sana ne olduğunu söyleyim mi?”

“Lütfen, efendim.”

“Bir süre için seninle sanki babanmışım gibi konuşacağım, Maurice! Sana isminle hitap edeceğim.” Sonra basit ve nazik bir üslupla, cinselliğin gizemine daldı. Tanrı tarafından yeryüzünü doldurmak için yaratılan erkek ve kadından ve bunların cinselliklerini kazanmaya başladıkları dönemden bahsetti. “Sen, şimdi erkekliğe adım atıyorsun Maurice, bu nedenle sana bunları anlatıyorum. Bu, sana annenin anlatabileceği bir konu değil ve sen de ne ona ne de başka hanımlara sakın bundan bahsetme ve gideceğin okuldaki arkadaşların bahsetmeye kalkarlarsa sustur onları, onlara konuyu bildiğini söyle. Daha önce sana anlatan oldu mu?”

“Hayır, efendim.”

“Bir tek kelime bile mi?”

“Hayır, efendim.”

Hâlâ piposunu içmekte olan Mr. Ducie yerinden kalktı ve düzgün bir kum yüzeyi seçerek, üzerine bastonuyla şekiller çizdi. “Bu işimizi kolaylaştıracak,” dedi, donuk nazarlarla seyreden çocuğa – seyrettiklerinin önceden bildikleriyle hiç alakası yoktu. Ne var ki, sınıfta tek başınaymış gibi dikkat kesilmişti ve konunun çok ciddi ve kendi bedeniyle ilgili olduğunu algıliyordu. Fakat bağlantıları kuramıyordu. Mr. Ducie parçaları yerli yerine koyduğu an dağılıyordu, tıpkı imkânsız bir toplam gibiydi. Anlamaya çalışıyordu, ancak boşuna bir çabaydı. Uyuşuk beyni uyanamıyordu. Ergenliğe adım atmıştı ama akıl henüz devreye girmemişti ve erkeklik, her zaman olduğu gibi, gizliden gizliye, bir trans halinde va-

riyordu ona. Bu trans halinin üzerine gitmek boşunaydı. Bunu izah etmek, ne denli bilimsel ve sevecenlikle yapılırsa yapılsın, boşunaydı. Çocuk onaylar, tekrar uyku haline döner ve ancak zamanı geldiğinde uyanırdı.

Mr. Ducie, hangi ilmin erbabı olursa olsun, sevecendi. Aslında, aşırı sevecen davranıyordu; Maurice'in gelişmiş bir iç alemi olduğunu varsayıyor ve çocuğun ya hiçbir şey anlamadığını ya da bunaldığını fark edemiyordu. "Bütün bunlar sıkıcı," dedi, "ama üstünden geçmek lazım, muamma haline getirmemek lazım. Sonra, sırada yüce şeyler var – Aşk, Yaşam." Daha önce çocuklarla konuştuğu için akıcı konuşuyordu ve onların ne tür sorular soracağını biliyordu. Maurice soru sormuyordu: sadece "Anlıyorum, anlıyorum, anlıyorum," diyordu ve Mr. Ducie, önce anlamadığından endişe etti. Hall'u yokladı. Yanıtları tatmin ediciydi. Çocuğun belleği iyiydi ve –insanın kumaşı ne tuhaftır– erkeğin yol gösterici parlaklığına karşılık veren, yüzeyde pırıldayan titrek bir ışık gibi, sahte bir zekâ bile geliştirdi. Sonunda, Maurice cinsellikle ilgili bir iki soru sordu ve bunlar yerinde sorulardı. Mr. Ducie çok hoşnut kaldı. "Tamam," dedi, "bundan böyle ne şaşırarak ne de sıkılacaksınız."

Aşk ve yaşam hâlâ konuşulmamıştı ve Ducie, renksiz deniz boyunca yürürlerken bu konulara değindi. İdeal erkekten söz etti – iffetli ve basit hayatı olan. Kadının ihtişamını kısaca tanımladı. Evlenmek üzere olduğundan, gitgide daha insancıl oluyordu, kalın gözlüklerinin ardında gözleri parlamaya, yanaklarına kan hücum etmeye başlamıştı. Asil bir kadını sevmek, onu korumak ve ona hizmet etmek – hayatın doruk noktası işte bu, dedi çocuğa. "Şimdi belki anlayabilirsin, ama günü geldiğinde anlayacaksın ve anladığında da seni doğru yola iten bu zavallı ihtiyar hocamı hatırlarsın. Her şey birbirine bağlı – her şey. Tanrı cennetinde ve dünyada her şey yolunda. Erkek ve kadın! Harika!"